

Hea juht!

Loed infomaterjali, milles on esitatud jalgratturi, pisimopeedi- ja kergliikurijuhi peamised liiklusreeglid, sõidukile esitatud tehnilised ja ohutusnõuded ning soovitused turvalisemaks liiklemiseks.

Jalgratta, pisimopeedi või kergliikuriga liigeldes oled juht, kes peab täitma juhi liiklusreegleid ja olema tähelepanelik jalakäijate, teiste jalgratturite ja kergliikurijuhtide suhtes. Juhina pead alati vältima vähekaitstud liiklejate ohustamist ja neile kahju tekitamist.

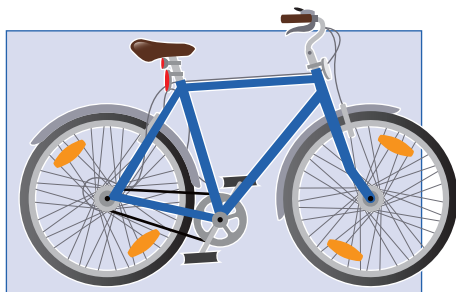
Ohutut liiklemist!

Mõisted

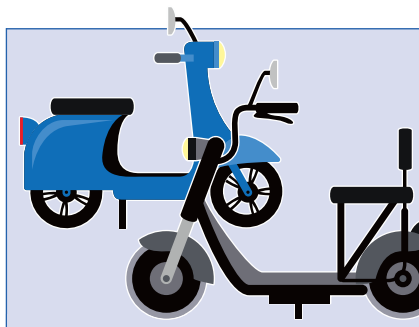
Jalgratas on vähemalt kahe rattaline sõiduk, mis liigub juhi lihasjõul pedaalide või käsiväntade abil. Jalgratas võib olla varustatud kuni 0,25 kW elektrimootoriga, mille väljundvõimsus väheneb sõiduki kiiruse suurenedes ja mille toide lakkab, kui sõitja lõpetab väntamise või enne, kui kiirus saavutab 25 km/h.

Jalgrattaks ei loeta:

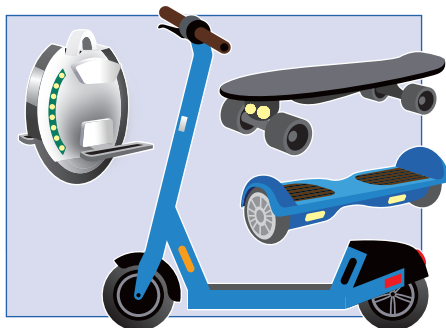
- ✓ jooksuratast või tõukeratast, sest need on jalakäija abivahendid;
- ✓ ratastooli (sh elektriline), mis on ette nähtud liikumiseks piiratud liikumisvõimega isikule.

Pisimopeed on vähemalt kahe rattaline istekohaga sõiduk, mille suurim kasulik võimsus sisepõlemismootori korral või mille suurim püsi-nimivõimsus elektrimootori korral ei ületa 1 kW ja valmistajakiirus ei ületa 25 km/h. Pisimopeed on L-kategooria sõiduk ja peab vastama valmistaja tehnonõuetele.

Kergliikur on elektrijõul liikuv istekohata sõiduk, mis on ettenähtud ainult ühe inimese vedamiseks. Kergliikuri võimsus on kuni 1 kW (v.a tasakaaluliikuri puhul) ja valmistajakiirus kuni 25 km/h. Kergliikurid on näiteks elektriline tõukeratas, monoratas, elektriline rula ja tasakaaluliikur.

	 Jalgratas	 Pisimopeed	 Kergliikur
Võimsus	Elektrimootori korral kuni 0,25 kW	Kuni 1 kW	Kuni 1 kW (v.a tasakaaluliikur)
Max valmistaja-kiirus	Elektrimootori korral kuni 25 km/h	Kuni 25 km/h	Kuni 25 km/h
Jalgratturi-kiivri kandmine	Kohustuslik alla 16-aastastel juhtidel	Kohustuslik alla 16-aastastel juhtidel	Kohustuslik alla 16-aastastel juhtidel
Sõiduki kohustuslik ohutus-varustus	♦ töökorras pidur ja signaalkell ♦ ees valge ja taga punane helkur ♦ vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur ♦ pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites peab põlema ees valge ja taga punane tuli	♦ töökorras pidur ja signaalkell ♦ ees valge ja taga punane helkur ♦ vähemalt ühe ratta mõlemal küljel kollane või valge helkur ♦ pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites peab põlema ees valge ja taga punane tuli	♦ töökorras pidur või pidurdamist võimaldav süsteem ♦ tasakaaluliikuril iseeneslikku liikumist takistav seade ♦ signaalkell, välja arvatud juhtrauata kergliikuril ♦ ees valge ja taga punane ning külgedel kollane, punane või valge helkur või tuli, välja arvatud juhtrauata kergliikuril ♦ pimedal ajal või halva nähtavuse korral sõites peab põlema ees valge ja taga punane tuli
Juhi vanus	Oleneb sõitmise asukohast*	Vähemalt 14–15-aastane juht, kellel on jalgratta juhtimisõigus	Oleneb sõitmise asukohast*

* Lisateave: „Vanusepiirangud jalgratta, pisimopeediga ja kergliikuriga sõitmisel“.

Ohutusvarustus

Jalgratturina, pisimopeedi- või kergliikurijuhina oled vähekaitstud liikleja, mistõttu pead liikluses olema tähelepanelik. Kuna ohutus algab meist endist, saad ise palju ära teha.

Eelista riideid, mille värvus eristub liikluskeskkonna taustast.

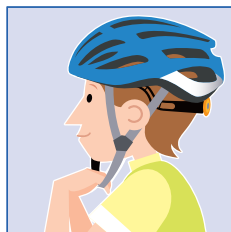
Jalgratta, pisimopeedi või kergliikuriga sõites on alla 16-aastasele juhile jalgratturikiivri kandmine kohustuslik, vanematele juhtidele soovituslik. Ka rattatoolis, -istmel või -haagises kaasasõitev laps peab kiivrit kandma. Kiiver leevendab kukkumiste korral peavigastusi igas vanuses.

Kiivri ostmisel ja kasutamisel pea meeles järgmist:

- ✓ Kiiver peab vastama kvaliteedinormidele ja olema tähistatud vastava märgisega **CE EN 1078**.
- ✓ Kiiver peab olema kandjale paras ja mugav ning seda peab saama õigesti reguleerida.
- ✓ Kiivri alla sobib õhuke spordimüts või torusall, mitte paks talvemüts või nokamüts.

- ✓ Kiiver on sinu isiklik ohutusvarustus, mida tuleb kaitsta kahjustuste ja otsese päikesevalguse eest. Hoia kiivrit toas või varjulises kohas.
- ✓ Kiivri rihmades ei tohi olla keerde, sest need teevad kandmise ebamugavaks ja takistavad õiget reguleerimist.
- ✓ Kiivri pähepanemisel ja rihmade reguleerimisel järgi 2V1 reeglit (vt pilti).
- ✓ Kiivril ei tohi olla nähtavaid vigastusi (praod, augud jms), mis vähendavad kukkumise korral kaitset. Kiivri soovituslik eluiga sõltuvalt kasutus-tihedusest on kuni 5 aastat.
- ✓ Kasutatud kiivritel ei ole kaasas infot, kuidas seda hoidis eelmine omanik (mikromõrad, eluiga üle 5 aasta, hoiustamise temperatuur).

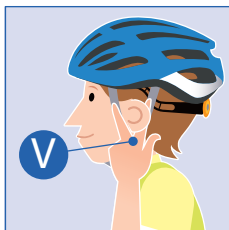

Kiivri õigesti pähepanemine 2V1 reegli järgi

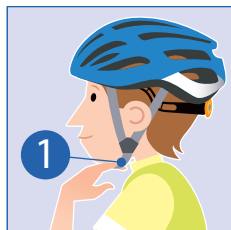
Aseta kiiver pähe otse, mitte liiga ette, taha või küljele.

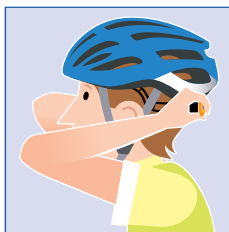
Jälgi, et kiiver kaitseks sinu otsmikku – kiivri ääre ja kulumise vahele võib mahtuda kuni 2 sõrme (mitte rohkem).

Kiivri rihmad peavad kõrva alla moodustama V-tähe. Selleks liiguta kinniti kõrva alla, pingutades kõrva ümber asetsevaid rihmasid.

Reguleeri rihmade pikkust nii, et lõua ja kinnitatud kiivrihmmade vahele mahub ainult 1 sõrm.

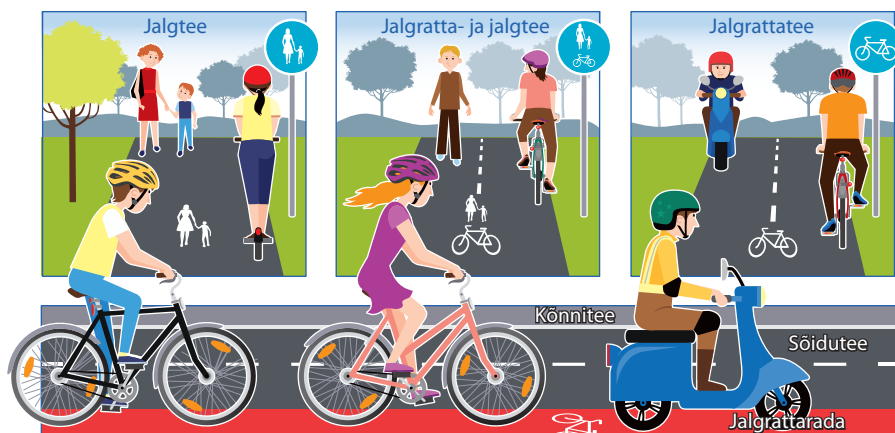
Viimasena reguleeri kiivri suurust. Kiiver võib veidi liikuda, liiga tugevalt kinnitamine tekitab pea-
valu, eriti sooja ilmaga.

Asukoht teel

Jalgratta, kergliikuri või pisimopeediga sõitmiseks on ettenähtud järgmised teed või teesoad:

	Kõnni- tee	Jalg- tee	Jalg- ratta- ja jalg- tee	Jalg- ratta- tee	Jalg- ratta- rada	Sõidu- tee paremas ääres	Õue- ala
Jalgratas							
Pisimopeed							
Kergliikur							

Sõiduteel mitmekesi sõites peavad juhid liikuma üksteise taga.

- ❗ Kõnniteel ja jalgteel (vt erandid lk 7–8) võid jalgrattaga sõita, kui puuduvad jalgrattarada, jalgrattatee või jalgratta- ja jalgteed ning sõiduteel sõitmine on tee seisukorra (libedus, auklik teekate vms) või liiklusolude (väga tihe liiklus) tõttu oluliselt raskendatud.
- ❗ Kergliikuriga võid sõiduteel sõita ainult siis, kui ei ole kõnniteed, jalgteed, jalgrattateed, jalgratta- ja jalgteed või jalgrattarada. Sõiduteel pead liikuma paremas ääres ja keskendumise sõidule ning järgima juhi liiklusreegleid.

Soovitused ohutuma teekonna valikul:

- ✓ enne sõidu alustamist mõtle läbi marsruut;
- ✓ varu sihtkohta jõudmiseks piisavalt aega, lühem teekond ei pruugi olla kõige turvalisem;
- ✓ eelista rahulikuma liiklusega tänavaid ja mootorsõidukitest eraldatud teid;
- ✓ selgita välja, kas sihtkohas on võimalusi sõiduki turvaliseks parkimiseks.

Vanusepiirangud jalgratta, pisimopeediga ja kergliikuriga sõitmisel

Jalgratturi või kergliikuri juhi vanus	Õuealal, kõnniteel, jalgteel, jalgratta- ja jalgteel, jalgrattateel sõitmine	Iseseisvalt sõiduteel või jalgrattarajal sõitmine
Alla 8-aastane juht	LUBATUD Soovitavalt täiskasvanu järelevalve all.	KEELATUD Ei ole lubatud ka täiskasvanud juhi saatel.
8–9-aastane jalgratta juhtimisõigusega juht	LUBATUD Soovitavalt täiskasvanu järelevalve all.	KEELATUD Lubatud vaid täiskasvanud juhi saatel.
10–15-aastane jalgratta juhtimisõigusega juht	LUBATUD (vt erandid)	LUBATUD , piiranguid ei ole.
10–15-aastane jalgratta juhtimisõigusega juht	LUBATUD (vt erandid) Soovitavalt täiskasvanu järelevalve all.	KEELATUD Lubatud vaid täiskasvanud juhi saatel.
Vähemalt 16-aastane juht	LUBATUD va üldjuhul kõnnitee ja jalgteel.	LUBATUD , piiranguid ei ole.

ERANDID. Kõnniteel ja jalgteel võib sõita:

- ✓ alla 13-aastane jalgrattur koos kuni kahe jalgratturist saatjaga;
- ✓ liikumispuudega jalgrattur;

- ✓ väikelast selleks ettenähtud istmel või järelhaagises sõidutav jalgrattur;
- ✓ jalgratta või pisimopeediga tööülesandeid täitev politseiametnik, abipolitseinik ja kiirabitöötaja.

Pisimopeedijuhi vanus *	Jalgratta- ja jalgteel, jalgrattateel, õuealal sõitmine**	Iseseisvalt sõiduteel või jalgrattarajal sõitmine
14–15-aastane jalgratta juhtimisõigusega juht	LUBATUD	LUBATUD
Vähemalt 16-aastane juht	LUBATUD	LUBATUD

* Pisimopeedi võib juhtida vähemalt 14-aastane juht, kellel on jalgratta juhtimisõigus.

** Erand: liikumispuudega pisimopeedijuht võib sõita ka kõnniteel ning jalgteel.

Lisateave: liiklusseaduse 4. jagu „Jalgratturi, kergliikuri, pisimopeedijuhi ja mopeedijuhi liiklusreeglid

Soovitused lapsevanemale vähemalt 8-aastase jalgratta juhtimisõigusega lapsega sõiduteel jalgrattaga liiklemiseks

- ✓ Enne sõiduteel sõitmist veenduge, et laps suudab pedaalida ja tasakaalu hoida ilma, et see haaraks kogu tema tähelepanu.
- ✓ Valige sõiduks väga vähese liiklusega teed.
- ✓ Enne sõitu leppige ühiselt kokku teekond ja ohutusreeglid.
- ✓ Kui liigute lapsega kahekesi, siis sõitke lapse järel, et saaksite teda juhendada ja tema sõiduvõtteid jälgida.
- ✓ Õpetage last alati vähendama kiirust jalakäijate läheduses, halva nähtavusega teelõikudel ja ristmikel.
- ✓ Enne sõidutee ületamist veenduge ohutuses ja võimalusel ületage tee ülekäigurajal jalgsi.
- ✓ Sõitmisel pöörake tähelepanu jalgratturi liiklusreeglitele, et lapsel tekiks harjumus: sõida tee paremas ääres, näita suunamärguandeid, vähenda kiirust teede lõikumisel, vali teeolusid arvestav ohutu kiirus, arvesta teiste liiklejatega, oska märgata ja järgida liiklusmärke jne.

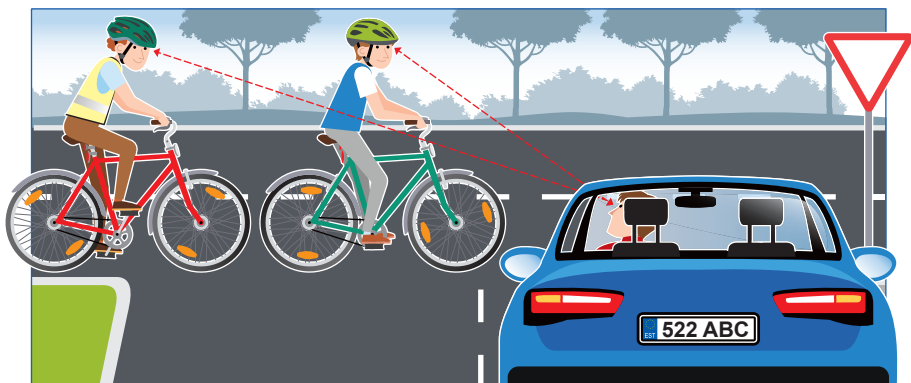

Tutvu kindlasti veebikeskkonnas „Aga mina liiklen ohutult“ ohutu liiklemise virtuaaluuridega.

Sõitmine sõiduteel

Sõiduteel sõites pead järgima liiklusmärke ja foore ning andma oma kavatsustest märku suunamärguannetega. Sõiduteel mitmekesi sõites tuleb liikuda üksteise järel.

Ristmikule jõudes pead peateel sõitvale juhile teed andma. Kui sõidad ise peateel, siis veendu, et kõrvalteelt lähenevad juhid on sind märganud ja annavad sulle teed.

Juhi märguanded

Sõidukijuhina pead teisi liiklejaid teavitama, kui alustad sõitu, hakkad manöövrit sooritama või peatuma. Anna teistele liiklejatele oma manöövrist varakult teada suunamärguannete abil.

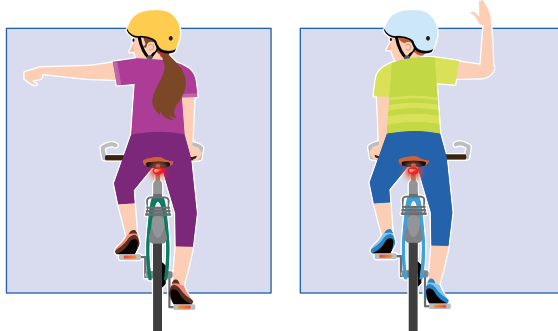
Paremsuunamärguande kaks võimalust:

Tõsta sirge parem käsi õla kõrgusele või kõverda küünarnukist vasakut kätt täisnurkselt ülespoole.

Vasaksuunamärguande kaks võimalust:

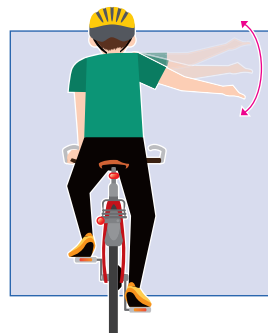
Tõsta sirge vasak käsi
õla kõrgusele või
köverda küünarnukist
paremat kätt täis-
nurkselt ülespoole.

Enne ja pärast vasaksuunamärguande andmist pead üle õla tagasi vaadata veenduma, et sind on märgatud ning olema kindel, et sa tagant lähenevatele juhtidele ette ei sõida.

❗ Soovitav on vältida vasakpöört tiheda liiklusega sõiduteedel, ohutum on ületada tee jalakäijana, võimalusel ülekäiguraja või ülekäigukoha kaudu.

Pidurdusmärguandeks liiguta küljele sirutatud sirget kätt üles-alla. Pidurdusmärguannet tuleb näidata siis, kui hakkad ettekavatsetult pidurdama/peatuma.

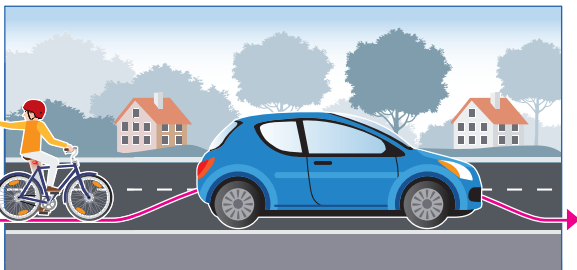
Suunamärguandeid pead näitama vähemalt kolm sekundit enne:

- ✓ sõidu alustamist;
- ✓ parem-, vasak- või tagasipööret;
- ✓ sõiduraja vahetust;
- ✓ takistusest überpõiget;
- ✓ peatumise alustamist.

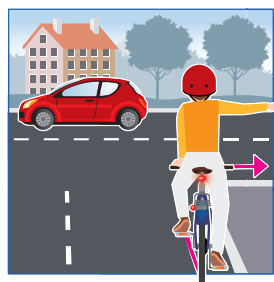
Suunamärguande andmise võid lõpetada vahetult enne sõidu alustamist, manöövrit või sõiduki peatamist. Pärast suunamärguande andmist pead veenduma, et manööver on ohutu.

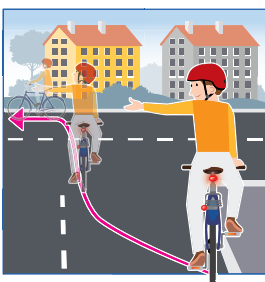
1. Sõidu alustamine.

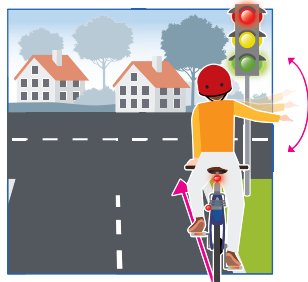
2. Überpöige parkivast autost.

3. Parempööre.

4. Sõiduraja vahetus koos vasakpöördega.

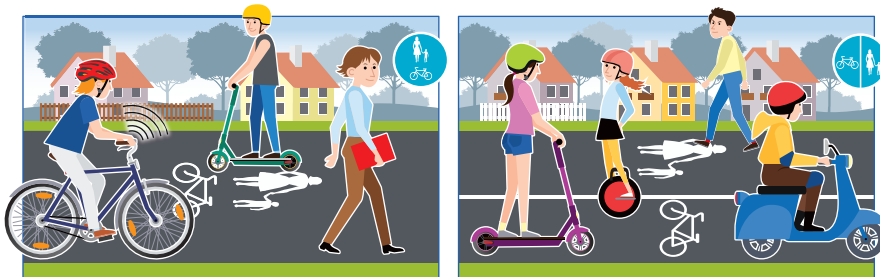
5. Peatumise alustamine ja pidurdamine.

Soovitused juhi märguannete harjutamiseks

- ✓ Harjuta ohutul alal ühe käega sõitmist ja tasakaalu säilitamist märguannete ajal.
- ✓ Jälgi, et üle vasaku õla tagasivaadet harjutades ei kalduks ratas vasakule ning sa ei kaotaks tasakaalu.
- ✓ Näita pidurdusmärguannet parema käega, sest see on teepeenrapoolisel küljel.

Jalakäijatega arvestamine

Vähekaitstud liiklejana on sul kõige ohutum sõita mootorsõidukitest eraldatud jalgratta- ja jalgteedel või jalgrattateedel, paiknedes tee paremas ääres– nii jätad ruumi sinust möödasõitjatele ja sulle vastutulijatele.

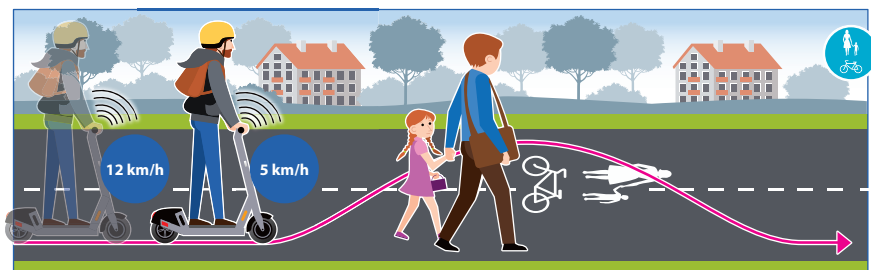

Jalgratta- ja jalgteel võib olla erinev märgistus. Jälgi liiklusmärke ja teekattemärgiseid.

Liiklejatel on erinevad liikumiskiirused.

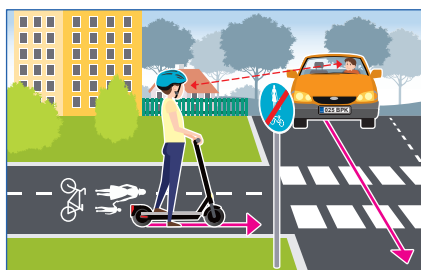
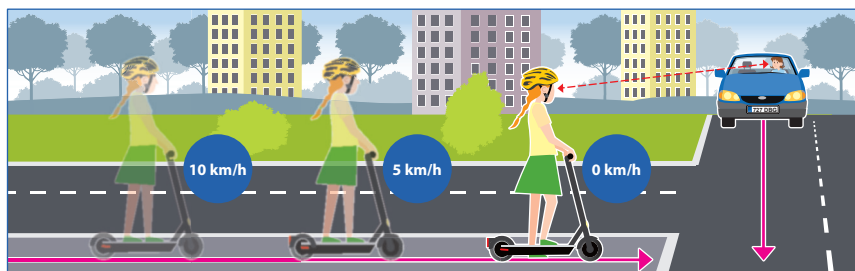

Enne jalakäijast möödasõitu vähenda kiirust ja helista vajaduse korral signaalkella. Jalakäijast lähedalt möödasõidul ei tohi sinu kiirus olla oluliselt suurem jalakäija kiirusest. Tee möödasõit vasakult, hoides ohutut külgvahet.

Sõidutee ületamine

Mööda kõnniteed, jalgratta- ja jalgteed või jalgrattateed liikudes pead ristmikule lähenedes vähendama kiirust ja jälgima teisi liiklejaid. Sõidutee võid sõites ületada ainult jalakäija tavakiirusega (3–7 km/h).

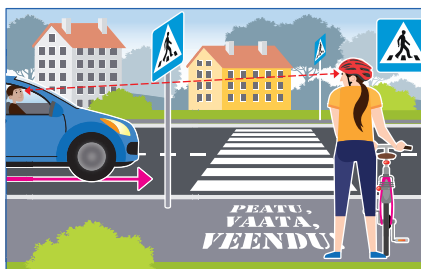

Jalgratta- ja jalgteed või kõnnitee ja sõidutee lõikumise kohas pead andma teed sõiduteel sõitvale juhile, välja arvatud juhul, kui sõiduteel olev juht pöörab teele, mida oled ületamas.

Reguleerimata ülekäigurajal võid sõidutee sõites ületada ainult jalakäija kiirusel (3–7 km/h), kuid sõidukilt maha tulemata ja ohutuses veendumata ei ole sul ülekäigurajale otse lähenevate juhtide suhtes eesõigust. Sõiduteel sõitvad juhid peavad sulle teed andma vaid juhul, kui sõiduteel liikuv juht pöörab teele, mida oled jalakäija kiirusel sõites ületamas.

Ohutum on ületada ülekäigurajal sõidutee jalakäijana, sõidukit käekõrval lükates, kuid kindlasti enne veendumas, et sõiduteel juhid on sind märganud ning ka teed annavad.

Lisateave teeandmise kohustuse kohta on esitatud liiklusseaduse 4. jaos.

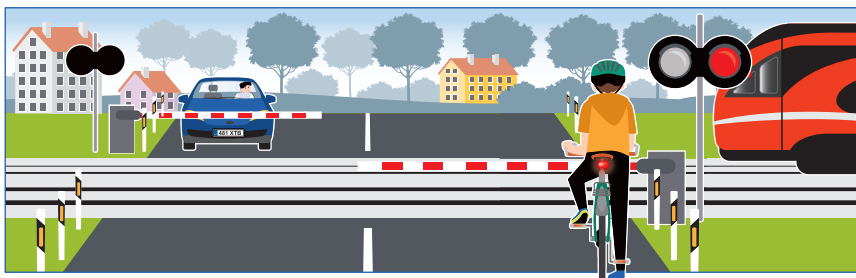
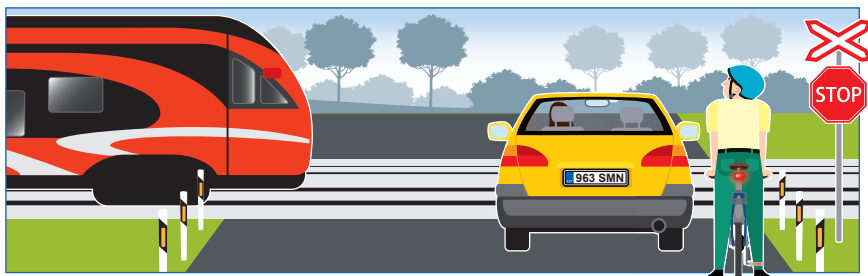

Raudtee ületamine

Raudtee ülekäigukohale lähenedes pead vähendama kiirust ja alati sõidukit maha tulema. Raudtee ülekäik on ette nähtud jalakäijatele raudtee ületamiseks. Rong on alati peateel!

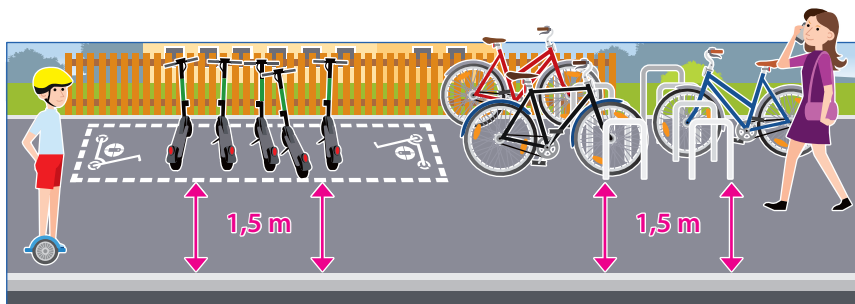
Sõiduteel sõitva juhina pead raudteeülesõidukohas alati rongile teed andma. Ülesõidukohale lähenedes vähenda kiirust ja juhindu liiklusmärkidest või raudteefoorist. Kui raudteefooris vilguvad punased tuled ja tõkkepuu takistab edasiliikumist, siis raudteed ületada ei tohi. Rong on alati peateel, sest sel puudub võimalus ümber põigata ja selle peatumisteed on ligikaudu üks kilomeeter.

Tutvu kindlasti veebikeskkonnas „Aga mina liiklen ohutult“ ohutu liiklemise virtuaaltuuridega.

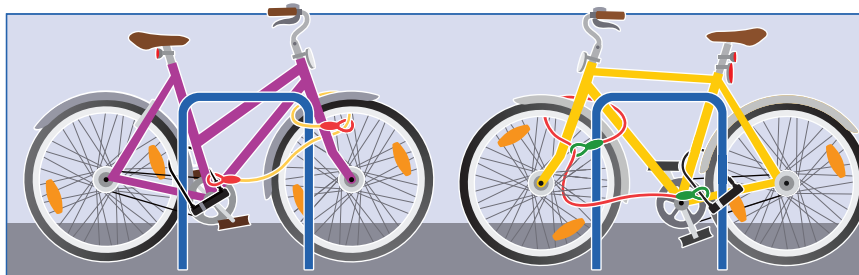
Parkimine

Asulas tohid jalgratast, pisimopeedi või kergliikurit peatada ja parkida ka kõnniteel, kuid sel juhul pead teistele liiklejatele jätma vähemalt 1,5 meetri laiuse käiguriba. Kõnnitee keskele pargitud sõidukid on teistele liiklejatele ohtlikud (vaegnägijad, pimedas ajal liikuva liiklejad).

Jalgratta ja pisimopeedi parkimisel lukustamise soovitused:

- ✓ investeeeri rattalukku;
- ✓ lukusta sõiduk kindla mitteliikuva objekti külge, võimalusel läbi sõiduki-raami ja tagaratta;
- ✓ vali lukustamiseks avalik koht, kus on rohkelt rattaid ja varguse toimepanek raskem.

Jalgratturi, kergliikurijuhi ja pisimopeedijuhi üldkohustused

Juhina pead käituma nii, et sa ei ohustaks jalakäijat või robotliikurit ning teisi jalgrattureid, kergliikuri- või pisimopeedijuhte. Eriti tähelepanelik pead olema lapse, vanuri ning haigustunnustega, liikumis- või nägemispuudega inimese suhtes. Viisakus algab meist, ka liikluses!

Ohuolukordade vältimiseks ei ole jalgratturil, kergliikurijuhil ja pisimopeedijuhil lubatud:

✓ juhtida sõidukit joobes;

✓ tegeleda juhtimise ajal kõrvaliste tegevustega (nutiseadme kasutamine);

✓ sõita käed lahti;

✓ sõita teel nii, et kõik rattad ei toetu pidevalt teepinnale;

✓ sõidutada sõitjat, kes ei istu sõitjale ettenähtud istmel või ei kanna kiivrit, või kui sõiduk ei ole sõitjate vedamiseks ettenähtud (nt pakiraamil teise inimese sõidutamine);

✓ vedada järelhaagist, mis ei ole mõeldud vedamiseks jalgratta, kergliikuri või pisimopeediga;

✓ vedada suuri esemeid, mis takistavad juhtimist või ohustavad teisi liiklejaid;

✓ lasta teistel juhtidel vedada enda juhivat sõidukit (nt jalgratast sõiduauto järel).

Kontrolli jalgratturi, kergliikuri- ja pisimopeedijuhi liiklusreeglite tundmist veebilehel liikluskasvatus.ee testide keskkonnas.